

Het gebrek aan openbare toiletten in Brussel, een factor van ongelijkheid

Slechts één openbaar toilet per 11.000 inwoners in Brussel

Brussel, 28 juni 2021. Hoewel het Brussels Gewest meer dan 1,2 miljoen inwoners telt en jaarlijks door miljoenen pendelaars, reizigers en toeristen wordt bezocht, zijn er momenteel slechts 175 toegankelijke openbare toiletten (inclusief toiletten en urinoirs) op het hele grondgebied, waarvan er iets meer dan 60 gratis zijn. Dit ontoereikende aantal roept vragen op, vooral omdat er veel praktische en sociale belemmeringen zijn voor de toegang tot openbare toiletten. Een "toiletplan" voor het hele Brussels Hoofdstedelijk Gewest lijkt onontbeerlijk.

Dat is wat vandaag naar voren komt uit de bundeling van gegevens verzameld door de vzw Straatverplegers, de app Peesy en de onderzoeksgroep voor wateronzekerheid HyPer (ULB). Ter gelegenheid van de publicatie van het nieuwe Plan van gratis toiletten pleiten de drie projecten ervoor de kwestie van de openbare toiletten op gewestelijk niveau aan te pakken.

Hoewel zij in essentiële dagelijkse behoeften voorzien, lijkt de toegang voor iedereen tot toiletten een kwestie te zijn die door de politieke autoriteiten wordt verwaarloosd. Als men ervan uitgaat dat het dekkinggebied van een openbaar toilet overeenkomt met een afstand van 250 meter, dan vertegenwoordigt de omvang van de sanitaire woestijn 93% van het regionale grondgebied. Andere grote Europese steden, zoals Parijs, hebben een echt netwerk van openbare toiletten opgezet. Dat is wat ook nodig is om van Brussel een meer gastvrije, leefbare en toegankelijke stad voor iedereen te maken.

De ontoereikendheid, de aard, de staat en de huidige verspreiding van de beschikbare sanitaire voorzieningen maken het immers niet mogelijk aan de veelvuldige behoeften van de bevolking te voldoen, hetgeen leidt tot een accentuering van de ongelijkheden en discriminaties in de openbare ruimte. We zijn niet allemaal gelijk wanneer we geconfronteerd worden met (een gebrek aan) toiletten: allerlei drempels bemoeilijken de toegang nog meer.

Drempel 1 - uitsluiting: kiezen voor een inclusieve infrastructuur, toegankelijk voor iedereen

In Brussel is slechts zo'n 60% van de openbare toiletten (inclusief toiletten en urinoirs) toegankelijk voor vrouwen, minder dan 25% is toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit, iets meer dan 50% van de toiletten is gratis en minder dan 40% is 24 uur per dag open. Een verklaring is dat steden er vaak de voorkeur aan geven te investeren in openbare urinoirs ten koste van toiletten.

Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de noden van vrouwen, gezinnen met kinderen, bejaarden, personen met beperkte mobiliteit en dakloze mensen. Want wanneer stadsmeubilair niet inclusief is ontworpen, belemmert dit de mogelijkheden van deze mensen om zich te verplaatsen, te wonen, zich te vermaken en te werken. Het gebrek aan toegang tot passende sanitaire voorzieningen tast de vrijheid van de meest achtergestelden aan om vrij gebruik te maken van de openbare ruimte.

Drempel 2 - netheid: het aanbod aanpassen aan de omgeving en investeren in onderhoud

Vóór de COVID-crisis vonden de Brusselaars noodoplossingen om in hun behoeften te voorzien. De sluitingen omwille van de lockdown, troffen al deze alternatieven hard. Uit angst voor de verspreiding van het virus werd de toegang tot sanitaire voorzieningen verder beperkt; bijna 30% van de weinige bestaande openbare toiletten werd tijdens de crisis gesloten.

Deze bijzondere context zet er toe aan verder na te denken over de moeilijkheden bij het onderhoud en de reiniging van openbare toiletten. Reinheid is inderdaad een fundamentele voorwaarde om de reële toegankelijkheid van sanitaire voorzieningen te garanderen, en er is niet veel voor nodig om ze onbruikbaar te maken (problemen in verband met hygiëne, waterafvoer, vandalisme, veiligheid, enz.).

Als we bij de onderhoudskosten nog de vrees optellen dat deze plaatsen geregeld oneigenlijk gebruikt worden en aanleiding kunnen geven tot ongewenst gedrag, zien we wat de overheid ervan weerhoudt nieuwe toiletten te installeren. Laten we ons echter niet vergissen: toiletten zijn niet de oorzaak, maar eerder de indicator van reeds bestaande sociale problemen, in zoverre zij een van de zeldzame ruimten van intimiteit vormen in het hart van een stad die wordt vercommercialiseerd.

Bovendien versterkt het ontbreken van toiletten alleen maar de netheidsproblemen (zoals blijkt uit het grote aantal klachten wegens wildplassen) en vormt het een gevaar voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen, die hun waardigheid en lichamelijke integriteit moeten zien te waarborgen.

In het vervolg moet het type openbare toiletten worden aangepast aan de realiteit op het terrein. Het installeren van goedkope en gemakkelijk te onderhouden droge toiletten in parken, naar het voorbeeld van de gemeente Sint-Agatha-Berchem, het kiezen voor zelfreinigende toiletten of het aanpassen van de reinigingsfrequentie aan de mate van passanten in een wijk, het opzetten van doeltreffende communicatiesystemen tussen de werknemers op het terrein die toezicht houden op de toestand van de toiletten en de reinigingsdiensten, of het garanderen van de aanwezigheid van een opzichter in problematische zones, enz. Er moeten dus de nodige middelen (financieel, logistiek, enz.) worden ingezet om ervoor te zorgen dat de toiletten goed functioneren: die investering in openbare toiletten is noodzakelijk, als we willen voorkomen dat een antwoord op een behoefte een nieuw probleem wordt.

Er zouden echter ook minder dure alternatieven kunnen worden ingevoerd, door de bestaande infrastructuur beter te benutten en een netwerk van gebruiksvriendelijke toiletten te ontwikkelen, in samenwerking met de particuliere en de openbare sector.

Drempel 3 – versnipperde bevoegdheden: kiezen voor een regionaal beleid

Terwijl de toegang tot toiletten een publieke aangelegenheid is, worden in Brussel kwesties in verband met netheid en sanitaire voorzieningen door elke gemeente afzonderlijk beheerd. Ook andere organisaties zijn hierbij betrokken (Leefmilieu Brussel, MIVB, NMBS, Urban Brussels, enz.) De veelheid van betrokken actoren maakt het vraagstuk complexer en vertraagt het initiatief. Er is momenteel geen gemeenschappelijk beleid dat nadenken over de toegang tot toiletten op regionaal niveau mogelijk maakt.

Daarom zou een regionaal beheer, vergezeld van een nauwkeurig plan voor de verdeling van de bevoegdheden inzake de ontwikkeling en het onderhoud van de toiletten in de regio, wenselijk zijn. De tenuitvoerlegging ervan zou het mogelijk maken een echt debat over dit onderwerp op gang te brengen, ervaringen uit te wisselen en vooral de territoriale en financiële ongelijkheden tussen de verschillende Brusselse gemeenten te verkleinen. De keuze en installatie van sanitaire voorzieningen moet op het hele Brusselse grondgebied op een globale, egalitaire en inclusieve manier worden aangepakt, op basis van een reflectie over de behoeften die worden gevoeld (met name in parken, drukke wijken en verkeersaders).

De ontwikkeling van gediversifieerde en regelmatig bijgewerkte instrumenten (papieren kaarten, app's, enz.) om burgers te informeren over de beschikbare toiletten zou eveneens de toegang tot toiletten voor iedereen kunnen verbeteren.

De partners

HyPer: het onderzoeksproject "Persoonlijke hygiëne buiten/zonder/thuis" (HyPer - ULB) wordt gefinancierd door Innoviris. De bedoeling is de realiteit van de waterarmoede in het Brusselse Gewest te verkennen en verslag uit te brengen over de moeilijkheden die een toenemend aantal mensen ondervindt om toegang te krijgen tot water, teneinde voorstellen te formuleren om de toegang tot de basisbehoeften die water mogelijk maakt (drinken, wassen, kleding wassen en naar het toilet gaan) te vergemakkelijken.

Peesy: met de lancering van een nieuwe gratis mobiele applicatie wil Peesy bijdragen tot het creëren van gelijkheid door een lijst op te stellen van alle openbare toiletten in de regio, zodat we de dichtstbijzijnde sanitaire voorziening die het best aan onze behoeften beantwoordt, kunnen vinden en er naartoe kunnen worden geleid.

Straatverplegers: naast haar terreinwerk, ontwikkelt Straatverplegers preventie- en voorlichtingsinstrumenten om de toegang tot de zorg voor daklozen te verbeteren en hun reïntegratie te vergemakkelijken. Een van deze instrumenten is een kaart met drinkwaterfontein en gratis toiletten in Brussel. Op die manier kunnen daklozen de voorzieningen vinden die hen in staat stellen om, ondanks hun moeilijke levensomstandigheden, voor hun hygiëne en gezondheid te zorgen. Dit jaar publiceert Straatverplegers de tiende editie van dit plan.

Einde persbericht

Voor meer informatie :

Voor Straatverplegers vzw: Koen Van den Broeck, communicatieverantwoordelijke, 0497/315 147

Voor Peesy.be: Teresa Iglesias Lopez, projectmanager, 0484/879 290

Voor HyPer: Pauline Bacquaert, onderzoeker, 0493/641 959